

המבנה הישן של בית החולים
הארצי, היום מנומטליה
האופקת כאחד לעבר רחוב יפת

חסד נעורים

קשת רונבלום

בחודש יוני אשתדק התאספו סלבריטאים מקומיים ובעלי ממון במבנה הרב ברחוב יפת ביפו, שלצורך ההתרחשות ולהתחבר אלו באלו, ובתמורה קיבלו בידור, מטעמים, ואייטמים במרדכי הר כילות. 140 שנה לפני כן, היו אלו איש עסקים ושני כמרים צרפתיים שהלפו במר גרש, אז - משכנה של מצודה אנגלית הר בה. הם ביקשו לראות את הלנצט וחיפשו הגשמה רוחנית - ובתמורה חטפו קרחת ממאירה, ממנה מתו שני הכמרים.

מה שציננה האצולה המקומית של 2013 היה חגיגת ההשקה של מלון W, שעתיד להיפתח כבר בשנה הבאה, במגרש עליו וור ליון, פרנסיסק גינה (Guinea), כמה שנים לאחר החלטתו מהקדחת, הוספית. אם סיפור ההקמה והתחזוקה של המבנה הוא מופת של נרדנות ותמלה אנושית, הרי שהשימור והרחבת הנוכחיים מוני עם נרדא בידי כוחות השוק, ולא היו מתאפשרים בלעדית.

העיצוב של הבנייה החדשה עוקב אחר נטיית הטעם של קהל היעד של W, מן

מלון W ביפו, שמוקם בימים אלה ואמור להיפתח כבר בשנה הבאה, יעמוד על חורבות בית החולים הצרפתי סן לואי, שנבנה בסוף המאה ה-19. במקום שבו פעם ניתנו שירותי רפואה חינם, ללא הבדל דת, מוצא והכנסה, יהיה מלון מעוצב לעשירים בהשקעה של 50 מיליון דולר

התיירים האמידים והמורעים לעצמם ולעיצוב עכשווי - בניגוד לדרך המבוגר יותר וחובב הנברשות. בהתאם, מונה צוות התכנון את האדריכל הבריטי ג'ון פוסון - המנטה בתכנון גלריות ובנייני מגורים, וגם בתכנון וילות יוקרה מינימליסטיות, פסלים סביבתיים וחגיגות בוטיק, בהן הנויות הרגל של המתג קלווין קליין. החצי השני של הצוות הוא האדריכל הישראלי רמי גיל, שלמעשה מלווה את הפרויקט מאז שהכין את התב"ע שלו לפ" גי יותר מ-15 שנה, והוא בקי בכל פרטיו הקטנים. על השימור ממנה האדריכלית אנה שיפמן.

מה שעתיד להקנות למלון את ייחודו הוא המבנה הוותיק, אף שלא מושך עד כה תשומת לב ציבורית רבה. סיפורו מתגלגל מאז אותו ביקור הרה אסונות ב-1875, אותו יום פרנסיסק גינה, שהיה גם היחיד ששרד אותו. במורה התיכון הוא אמנם פגש ביצות ומחלות, אך גם הוקסם מן האנשים ומהמ" ראות האוריינטליים. כשנפל למשכב, טי" פלו בו וביעיו ארוחת ממסדר צרפתי בשם סנט ז'וזף, ומאוחר יותר, כאשר ביקר ביפו, הבטיח גינה וקיים להקים אכסניה ובית חולים עבורו, שכן עד אז הן אשפוז וטיפול בחולים בבתייהן הפרטיים.

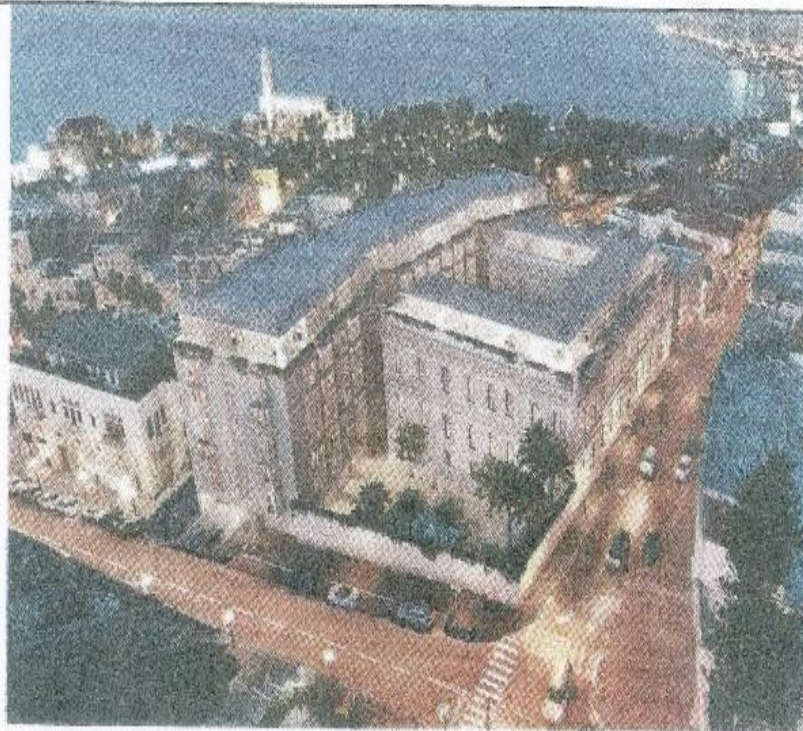
צמד אדריכלים, גם הם מליון, ושמו ריבלה (Ribellet) וגרבה (Grebez), התו

את התכנון למבנה רחב הידיים, שהיה לא" חר מראשוני המבנים החדשים שקמו מחוץ לחומות העיר העתיקה. עם שתי קומות עתידות קשתות ועיטורים, בנות 6 מטרים כל אחת, הפנה ההוספיס החדש מונר מנטליה ומאופקת כאחד לעבר רחוב יפת. הוא נכנה בשלושה אנפים שמורדו בצורת האות ח"ת, סביב הצר שעמדה בגבו ושרי משה לצורך גידול ירקות ופירות שכלכלו את ארוחות המאושפיים.

מקלט מכניס אורחים

הפרויקט הוקם על טהרת מלאכת הביייה הצרפתית, ובעלי מקצוע מיוחדים יובאו לצורך כך - וגנים, נגרים, בנאים, מומחים באבן, מתכת וחכות. הם מילאו את המלון באלמנטים מעוטרים - בהם עמודים רומיים להם גולפו קרניזים קור רינתיים, פסלוני אבן, ויטראו'ים הנתר גים בין פרופילי ברזל דקיקים ופרזולים בצורת פרחים, עלים ומקלעות צמחים. קרניזים בולטים בראש כל קומה נועדו להדגיש את החלוקה האופקית של הביי. גגו שטוח, וקשתות רחבות ברפנו הפנימית, לצדה של החצר.

בחלקו הדרומי של המבנה ומשמאל לכניסה אליו נבנתה כנסייה קטנה, כמעט

תוסס וחי", אומר פרי. "הרבה עסקים מעי גינים התחילו להיכנס לכאן, עברה לפה אוכלוסייה יותר צעירה ודינמית". חלק מאותה אוכלוסייה מסוגל גם לרכוש פנטהאוז בעלות של 60 מיליון שקלים - כמו אלו שיקומו באגף המגורים של המלון. האופי של הבניין, שתמיד עמד עם הגב ליפו ומכך בודד את עצמו מן הני עשה ברחוב, מתאים היום לכיבוד הרצוי של מי שיכול להרשות לעצמו לעשות כן, ולראות את תל אביב, ואת יפו כפרט, בעיקר מזווית מחמאות.

הגלגול הנוכחי התרחש באיטיות מר פלגת - הן בשל מירודרטיה רכה וגם בשל גילויים ארכיאולוגיים שהניבו החפירות של רשות העתיקות ב-2009. אחת מהן הייתה מציאתם של שרידי הבסטיון הדי רומי של העיר העתיקה, ושל בסיס חומת האבן שהוקמה שם במאה ה-13, שאין לו, לדברי גיל, אח ורע במרחב התיכון.

"התחילה החפירה, גילינו את הממצאים - וחזרנו לשלוחן השרטוט", הוא אומר. שנה לפני כן ערך צוות השימור - אותו מרכזת חברת ארכו - שלב פיילוט, שכלל שלית חומרים לידו במעבדה באיטליה, כדי להעריך בצורה מדויקת יותר את הצפי למשך העבודות.

"הבניין הזה, מבחינה טכנולוגית, הוא אירופי ולא מקומי. כמעט הכל פה מיובא: על האריחים יש חותמות ממרסיי, ועל הפרזולים חתום בית מלאכה מפריז", אומר יותם כרמל, שותף באיכו. כמו בעת שנבנה, גם עבודות השחזור כוללת יובא אנשי מקצוע חרשיים: משמר ברזל שלמד באנגליה את המקצוע של שימור מסני רות חלונות, משמר מבלגיה שמומחה בוויטראז'ים, סתת מומחה מגרמניה, בנאי אבן מקררה, מומחית צבעים מבלגיה וצוות ויהוי חומרים מונציה.

עשרים נשים עובדות במקום על השח

זרי: מרביתן מרוכזות בכניסה, אחוזות בכי

לי דמוי אומל ועיד, שאתן הן מגדרות את

שכבות הצבע, לקראת הכנתה לגלגול הבא

שלה כטרקלין. האחרון יהיה נגיש לכלל

המבקרים - אם כי תכליתו עוממה בשלב

זה. לכניסה הנוצרית אין בעיה עם זה: לפי

ני כמה חרשים התקיים במקום טקס דתי

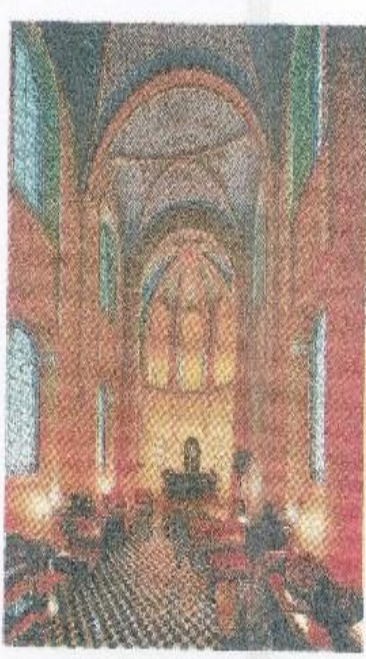
קצה במהלכו הסירו הנודות את האיקונות,

והעבירו אותן לכניסה אחרת. ניתוח הרוח

מתאבן הוא הליך דיו וגמול כאביב.

שמנת, בחקופה בה השתייכה למדינה. לפני שמונה שנים רכשה אותו מהיוזמים הקודמים חברת השקעות הנדל"ן האמי ויקאית RFR Holdings, שרתמה לפי רויקט את הישת העולמית של מלונות W. כשיושלם המיזם, 50 מיליון דולר עלותו, הוא יכיל 127 חדרים ו-38 ידיות יוקרה באגף מגורים נפרד, לוכי, בריכה, מסעדות וגנים, בשטח בנוי של 20 אלף מ"ד - שטחים שמכיל הבניין הישן, בצידוף קומה נוספת שתוקם על גגו בכנייה קלה, ובעיקר - בנייה חדשה בת שש קומות, מחופה בשכבות מתכת, שתוקם בצמוד להוספים בסמוך לרחוב הצורפים ולסמנת מול תאומים. במסגרת השיפוץ הנוכחי, כל התוספות לבית החולים הצרפתי המקורי נחרסו - ובכללן גם המבנה של רפופרט, מכיוון שהוא היה, לדברי גיל, "מט לפול עוד מלפני שהבעלים הנוכחיים רכשו את המגרש". היות ומכנים מודרניסטיים במצב נודע יותר ופחות כבר שומרו והושמשו בעבר, יש להניח כי הבהירה שלא לשמור את המבנה המאוחד נובעת גם מתוך הרצון להניב הון גדול יותר על המגרש, מה שלא היה מתאפשר אילו היה נותר שם. מנכ"ל RFR, שחר פרי, מספר כי החי ברה ויהתה צורך במלונאות בעיה, ובפי רט באורך המתעורר (ויש להוסיף שגם מתייחד ומתברגו) של משולש נמל יפו, כיכר השעון ושוק הפשפשים ביפו. לא בכדי מוקם קעת בסמיכות, על כיכר השעון, מלון מפואר נוסף - של רשת אורכידאה, העתיד למנות מאה חדרים וסוויטות פאר. המגרש של בית החולים עצמו כולל שטח של חמישה דונמים, שהוא הגדול מבין המגרשים בסביבה. "המקום הזה עובר טרנספורמציה מיי פו הישנונית והשקטה למשהו הרבה יותר דינמי" הוא אומר.

הדמיה של מלון W (למעלה) ושל חלל במלון שבעבר שימש ככניסה. כמעט הכל מיובא

מנכ"ל RFR, שחר פרי: "המקום הזה עובר טרנספורמציה מיפו הישנונית והשקטה למשהו הרבה יותר דינמי וחיי. הרבה עסקים מעניינים התחילו להיכנס לכאן, עברה לפה אוכלוסייה יותר צעירה ודינמית"

מתלך 25 השנים שאחר כך הושג למי דינה ושימש כבית חולים אמבולטורורי לפגועי נפש - עד שנמכר בסוף שנות התשעים לקבוצת יומים. מאז ולאורך השנים, ועלות החוקה במוסד - שהפך להיות יותר בית חולים ופחות אכסניה - עלתה על ההכנסות בצורה משמעותית. בנוסף, דרש המבנה חיידושים יקרים - כמו מקום לא מבולגסים, הימים מרכז, והנגשה מורדנית למבקרים.

לכסף נסגר בית החולים ב-1969. וב- כשפחתה בנדולה ושונה מיתר הבניין, על לכה במבנה המרכזי, בעל האמבולטוריה הפי שוטה - דבר מבחזר לא מסגור את קיומה מלבד עיסודי החלונות שלה. לדברי גיל, זו נבנתה בהשראת מודלים מוכרים מרום צרפת, שייבאו על ידי יומים צרפתיים כאותה תקופה במורה התיכון. לא רק פועלים, אלא גם חומרי הבנייה עצמם יובאו בעיקר מצרפת, חלקם יצרו שם והגיע ארצה מוכנים להתקנה. בית החולים הצרפתי הושט בפועל אל הלכנת, וקנה לו אחיזה תרבותית בלבה של האימי פרייה העות'מאנית המתפוררת. קרבתו של נמל יפו הקלה על כך בחתום למור צאן, הוא נקרא "סן לואי" - על שמו של לואי התשיעי, שעמד בראש מסעות הצלב שנערכו גם בארץ ישראל במאה ה-13.

את אבן הפינה הניח ב-1879 פטריארך הכנסייה הקתולית בירושלים, ובמעמד הטקס נכחו נזירים מקומיים, הקונסול הצרפתי ונציגי השלטונות האזוריים והצבאיים של העיר יפו. כשנפתח שש שנים מאוחר יותר, הצהיר גינה שביט החולים, שינוהל ברי מסדר האמיות, יהיה פתוח בפני כולם - ללא הבדלי מין, דת ולאום, וכי הטיפול בו ינתן בחינם. המבנה הכיל 40 מיטות, כנסייה, בית חור לים, אכסניה לנזקקים, לאלמנות ויתומים וכן שימש מלון דרך לצליינים.

אלפי המטופלים שפקדו את בית החולים בכל שנה אישפו למשך התקופה הנדרשת לפי מצבם, והאחיות היו מחלקת בו תרד פות לפי הדראת רופא בכיר, שהיה מגיע שלוש פעמים בשבוע. המוסד גם הוסיט עודה לקהילות צרפתיות נוספות שהוקמו בפלשתינה, ושימש עבור מקלט מכנים אורחים. לאחר שמת גינה בסוף המאה ה-19 הודיש את הנכס לטובת האחיות. בניו יורד שיו, שהוסיפו לתרום לבית החולים לאחר מותו, ויתרו על יתרת הרכושת שלהם במי קום למען המוסד.

במהלך שנות העשרים והשלושים של המאה העשרים הורחב בית החולים - ובמצבו הסופי הכיל 120 מיטות. הדרר חבה הראשונה שבוצעה אמנם התחזקה אחר סגנון הבניין של הבניין הראשי, אך התוספת של 1936, אותה תכנן האדריכל יצחק רפופרט, הייתה בניין בסגנון הבני גלאומי, בו שלוש קומות, מרפסות רחבות ותלונות אופקיים. עם התוספת החדשה התחדר בית החולים בחדר מיון, מרפאת מומחים, חדר טיפול נמרץ, חדר ניתוח מודרניים וחדרי יולדות, שלצדם הציב שלושה גופי אל היים.

במהלך שנות החמישים התקיימו שי